

Inhoud

Voorwoord

1 Inleiding 11

2 Metro's 12

Europa

Amsterdam 15, Rotterdam 18, Antwerpen 21, Brussel 23, Londen 24, Berlijn 29, Schnellbahn 31, Keulen 33, Frankfurt am Main 34, Stuttgart 35, Neurenberg, München, 36 Düsseldorf, Duisburg, Gelsenkirchen, Bochum 38, Wenen 40, Parijs 42, RER 43, Lille 44, Lyon 46, Marseille 48, Barcelona, Madrid 49, Lissabon 50, Rome, Athene 51, Stockholm 52, Oslo, Kopenhagen 53, Helsinki 55

Midden-Oosten 56

Haifa, Istanboel 57

Noord-Amerika 58

New York 59, tunnelmensen 60, Philadelphia, Baltimore 62, BART 63, Boston, LA 64, Washington D.C. 65, Orlando, Atlanta 67

Canada 67

Toronto 67, Montréal 69, Calgary 70

Zuid-Amerika 70

Mexico-City, Buenos Aires 71, Bogot, Rio de Janeiro, Brasilia 72, Curitiba, Santiago de Chile

Oost-Europa 73

Moskou 73, Jekaterinenburg 74, Sint Petersburg, Novosibirsk, Nizjny Novgorod, Krasnojarsk 75, Warschau, Boekarest, Praag 76, Kiëv, Kharkiv, Minsk, Tjaskent, Tbilisi, Jerewan, Boedapest 78, Riga 80

Azië 80

Beijing, Tianjin 80, Shanghai, Kanton, Hong Kong 81, Shenzhen, Qingdao, Chongqing, Nanjing 82, Taipei, Kaohsiung 83, Tokio 83, Yokohama, Chiba, Kobe, Kyoto, Osaka, Sapporo, Hiroshima, Pjongyang 84, Seoul, Poesan, Ho Chi Minstad, Hanoi 85, Jakarta, Manila, Singapore, Koala Loempoer 86

Afrika 86

Caïro, Alexandrië, Algiers 87

India en Thailand 87

Calcutta (Kalkota), Madras (Chennai), New Dehli, Bombay (Mumbai) 87, Bangkok 88

Australië & Nieuw Zeeland 88

Melbourne, Sydney, Auckland 88

3 Rampen 89

Parijs 89, Kanaaltunnel 90, Londen 93, Amsterdam, Rotterdam 94, Kaprun 94, Sölden 95, Tokio, Bakoe, Moskou 96

4 Verkeerstunnels 97

Nederland 98, Maas/Westerschelde 99, Den Haag 101, Betuwelijn 103, HSL 105, door bergen, onder water 106, Straat van Gibraltar 108, Hitratunnel 109, spoortunnels 110, autotunnels 115, Big Dig 117

5 Grotten 119

Valkenburg, Maastricht 122, De Ardennen 124, Nutons, Sankt Vith, Reims 125, Triëst 126, Engeland, wereldwijd en diep 126, Slovenië, Nieuw Zeeland, Kentucky 127

6 Catacomben 129

Rome 129, Palermo 134, Rabat, Malta, Damanhur 135, Londen, Sedlec 137, Alexandrië 138, Cappadocië 139, Guadix, Canada 141, chicagi, NORAD 142, CERN 143, An-chong 144, Berlijn 145, Amsterdam 147, Svalbard 148

7 Mijnen en spelonken 149

Wieliczka 149, hoofdkwartieren, Londen, Parijs, Cataphilen 151, mijnmusea 153

8 Kelders 155

Arnhem 155, Apeldoorn 158, Utrecht 160, De Binnen-dieze 161, Bescherming Bevolking 163, Wenken 165, Dutroux, Fritzl, Wiewerd, DORA 168, Melk, Hinterbrühl, IJsland 171

9 Buizentransport 173

New York, Mumbai 173, stadspost 174

Pijpleidingen 175

Olie en gas 178, aardgas 182, opslag 187

Riolen 188

Parijs 189, Londen 190, Berlijn 191, Hamburg, Brussel
192, Antwerpen 193, Nederland 194

Aardwarmte

Nawoord, balnotherapie 200

10 Noten 203

11 Beknopte literatuurlijst 231

Woordenlijst metro's 238

Afkortingen 239

Verantwoording illustraties 239

Logo's metro's 241

Register 243